

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i> de HORIA GÂRBEA	7
Omul de piatră, poveste populară	9
Basmul cu minciunile, poveste populară	21
Păcală și vaca, poveste populară	25
Păcală vinde vaca unui copac, poveste populară	29
Păcală scapă pe Tândală de la spânzurătoare, poveste populară.	35
Pielea năzdrăvană, poveste populară	39
George cel viteaz de PETRE IPIRESCU	45
Copilul cel isteț de PETRE IPIRESCU	63
Viteazul cu mâna de aur de G. DEM. TEODORESCU	73
Bine e omul la casa lui! de G. DEM. TEODORESCU	89
Jupân Rănică Vulpoiul de ALEXANDRU ODOBESCU	97
Ileana cea șireată de IOAN SLAVICI	111
Băiat sărac și horopsit de IOAN SLAVICI	125
Neghiniță de BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA	135
Ivan Turbincă de ION CREANGĂ	151
Finul-lui-Dumnezeu de MIHAI EMINESCU	173
Frumoasa Lumii de MIHAI EMINESCU	189
Povestea ceasului cu inimă de VLADIMIR COLIN	209
Poveste cu Broasca-Țestoasă de MIRCEA SÂNTIMBREANU	215
Iedul cu trei capre de OCTAV PANCU-IAȘI	223
<i>Repere biobibliografice</i>	231

Omul de piatră

poveste populară

Afost odată un împărat și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși, dar nu făceau copii.

Într-o zi veni la împăratul un arap¹ buzat și-i zise:

— Să trăiești, luminate împărate! Am auzit că împărăteasa nu face copii și am adus buruienile pe care, cum le-o bea, rămâne grea.

Împăratul luă buruienile de la arap și porunci să-i dea cal împărătesc și un rând de haine de aur ce-ți lua vederile de frumusețe, apoi chemă pe împărăteasă și-i dăte buruienile să le fiarbă și să le bea. Împărăteasa chemă pe bucătăreasa și-i dăte buruienile să le fiarbă, fără să-i spuie de ce treabă sunt. Bucătăreasa, neștiind puterea lor, gustă dintr-însele și apoi le duse împărătesei să le bea. Nu trecu mult timp la mijloc și rămase grea împărăteasa și bucătăreasa. Iar când veni vremea, născură amândouă câte un coconaș, mai frumos decât tot ce este frumos pe lumea aceasta, și le puse nume: unuia Dafin și altuia Afin.

---

¹ Arab (pop.).

Într-o zi, împăratul plecă la bătălie și, lăsând pe fiul său în locu-i, îi dete o mulțime de chei în mână și-i zise:

— Fiule, în toate casele ce se deschid cu aceste chei să intri, iar în casa ce se deschide cu cheia de aur, să nu-ți calce piciorul, căci nu va fi bine de tine.

Cum plecă împăratul din oraș, fiul său intră prin toate casele și văzu o mulțime de pietre nestemate foarte frumoase, dar nu-i plăcu niciuna dintr-însele. În cele din urmă, ajunse și la casa ce se deschidea cu cheia de aur; stătu puțin înaintea ușii, se gândi la porunca ce-i dedese tată-său, dar, biruindu-l nerăbdarea, intră înlăuntru și văzu un ochian de sticlă; se uită prin el și văzu un palat cu totul de aur, încât la soare te puteai uita iar la dânsul ba. Și într-însul ședea doamna Chiralina, tânăra copilă, floare din grădină, frumoasă ca o zână.

După ce o privi mai mult timp, puse ochianul iarăși la locul lui și ieși afară, cu ochii plini de lacrimi.

Nu trecu mult timp și împăratul se întoarse de la bătălie biruitor; dar în loc să-i iasă fiul său înainte să-l primească cu bucurie, ieși numai împărăteasa și-i spuse că fiul ei este bolnav. Împăratul pricepu numaidecât de unde-i venea boala, și chemă pe toți doftorii și doftorițele din lume; dar toți îi ziseră că până nu va da fiului său de soție pe doamna Chiralina, el nu se va însănătoși. Împăratul trimise soli peste soli la doamna Chiralina, dar fu peste putință, căci tatăl ei nu voia să o mărite.

Auzind feciorul împăratului toate acestea, hotărâ să se ducă el însuși să o ceară de la tatăl ei. Așadar, spuse toate acestea fratelui său de cruce și într-o zi plecară amândoi și se făcură nevăzuți. Merseră zi de vară până seară și ajunseră la muma Crivățului; bătură la ușă și ieși înaintea lor o babă sbârcită și îi întrebă ce caută. Ei răspunseră că cer să-i găzduiască până a doua zi și să le spuie pe care drum să apuce, ca să ajungă la împărăția doamnei Chiralina.

Baba se uită la dânșii cu milă și apoi le zise:

— V-aș primi în casă cu mare bucurie, da' mi-e frică că va veni fiul meu și vă va face pe amândoi sloi de gheață; duceți-vă mai bine la sora mea cea mai mică, că ea poate să vă găzduiască și să vă spuie și drumul la doamna Chiralina.

Feciorul de împărat plecă înainte și ajunse la muma Vântului turbat; plecară și de acolo și ajunseră la muma Vântului de primăvară, bătură în ușă și ieși o femeie înaltă și tânără și frumoasă. Această femeie, cum văzu pe feciorul de împărat, îi zise:

— Dragă Făt-Frumos, știu că ai plecat să cauți pe doamna Chiralina s-o iei de soție; dar nu vei putea să ajungi până la împărăția ei fără ajutorul fiului meu. Rămâneți aci, dar trebuie să vă ascunz foarte bine, căci cum o simți fiul meu că se află la mine oameni de pe tărâmul celălalt, vă omoară.

Zicând aceste vorbe, plesni de trei ori din palme și îndată sări de pe sobă o pasăre de aur cu ciocul de diamant și cu ochii de smarand, și-i băgă sub aripi pe amândoi; apoi se sui iarăși pe sobă.

Nu trecu mult timp și se auzi o dulce vâjiitură de vânt, care aducea un miros de trandafiri și de rosmarini, ușa se deschise singură și intră în

casă un flăcău frumos, cu părul lung de aur, cu aripi de argint și cu un băț în mână, împletit cu de tot felul de ierburi și flori. Cum intră în casă, zise mă-sii:

— Mamă, mie îmi miroase a om de pe tărâmul celălalt.

— Ți-o fi mirosind, mamă, dar p-aicea n-au ce căuta oamenii de pe tărâmul celălalt.

Vântul se liniști și se puse la masă; iar după ce măncă o strachină de lapte dulce de căprioară și bău apă de micșunele dintr-o oală de marmură, se puse la povestit. Mă-sa, văzându-l cu voie bună, zise:

— Fiul meu, ia spune-mi unde este împărăția doamnei Chiralina și cum ar face cineva ca să o ia de nevastă?

— Greu lucru mă întrebași, mamă! dar, aide, treacă-meargă. Împărăția doamnei Chiralina este departe de aici, cale de zece ani; dar această cale se poate face cât te ștergi la ochi, dacă cineva s-o duce în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă cu pietre și foc până la cer, și dacă o încăleca pe bușteanul Ielelor cu care poate să treacă gârla; însă cine aude și va spune cuiva, acela să se facă de piatră până la genunchi. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă un cerb de aur și să intre într-însul ca să ajungă în odaia împărătesei și să o fure; cine aude și va spune cuiva să se facă de piatră până la brâu. După ce o va lua de soție, muma Crivățului, de pizmă, o să trimită un ovrei cu niște cămăși frumoase și mai subțiri decât pânda păianjenului. Doamna Chiralina o să cumpere cămăși și, dacă nu le va uda cu lacrimi de turturică, cum se va îmbrăca cu dânsule, va muri; cine aude și va spune cuiva să se facă cu totul și cu totul de piatră.

Pe când vântul spunea toate acestea, feciorul de împărat adormise, iar feciorul bucătăresei rămăsese deștept și auzise tot.

A doua zi, după ce plecă Vântul d-acasă, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă i-a spus fiul său ceva; dar ea, temându-se să nu se facă piatră, îi răspunse că n-a aflat nimic.

Atunci feciorul bucătăresei și cel de împărat luară drumul înainte și se duseră zi de vară până seară, dar când fu pe la scăpătatul soarelui,

auziră un zgomot și un urlet mare, apoi văzură o gărlă mare de păcură aprinsă, aruncând pietre până la înaltul cer. Feciorul de împărat se sperie; dar feciorul bucătăresei îi zise:

— Nu te teme de nimic și vino cu mine în această pădure și fă ce ți-o zice eu.

Ajungând în mijlocul pădurii, zăriră bușteanul Ielelor, încălecară amândoi pe dânsul și, dându-i pintoni de trei ori, se prefăcu într-o căruță cu doisprezece cai de foc și într-o clipă se înălță până la Vântul turbat și se pogorî la porțile palatului doamnei Chiralina. Apoi, după ce se deteră jos, căruța se prefăcu iar în buștean și ei rămaseră dinaintea unui palat de zamfir¹ și cu porțile de chiparos; iar la una din ferestre sta doamna Chiralina, îmbrăcată cu haine de aur țesute cu mărgăritar.

Cum văzu doamna Chiralina pe feciorul de împărat, prinse o așa mare dragoste de dânsul, încât căzu la grea boală și ajunse la ceasul morții.

Ce nu făcu bietul împărat ca să o apere? Dar toate erau în zadar. În cele de pe urmă, veni o babă și-i zise:

— Luminate împărate, să trăiești întru mulți ani! Dacă vrei să se facă sănătoasă fiica împărăției tale, să cauți cerbul de aur, care cântă ca toate păsările, și să-l aduci în casă numai trei zile, și vei vedea cum se va face sănătoasă.

Împăratul puse să strige pristavul² în toate împărăția, iar după trei zile, feciorul bucătăresei lovi bușteanul de trei ori și se făcu un cerb de aur frumos, apoi băgă într-însul pe feciorul de împărat și se puse dinaintea palatului.

Împăratul, văzând cerbul, se dete jos și întrebă pe feciorul bucătăresei dacă este de vânzare.

— Nu-mi este de vânzare, ci de închiriere, răspunse cu semeție feciorul bucătăresei.

— Ei bine! Ce-mi ceri, ca să mi-l dai numai trei zile?

¹ Safir (înv. și pop.).

² Comunicare oficială, ordonanță, poruncă (înv.).

— Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tocmeala se făcu și împăratul luă cerbul și-l băgă în odaia doamnei Chiralina; apoi se duse la treaba lui...

Cerbul, cum se văzu numai cu doamna Chiralina, începu să cânte cu cântec de dor, de plâneau lemnele și pietrele. Doamna Chiralina adormi, iar feciorul de împărat ieși din cerb și o sărută pe frunte, apoi intră iarăși în cerb.

A doua zi, doamna Chiralina spuse femeilor sale că a visat de două ori că a sărutat-o un june frumos. Atunci una din femei, fiind mai pricepută, zise doamnei Chiralina că pe dată ce va începe cerbul să cânte, să se prefacă că doarme; și cum va simți că o sărută cineva, să puie mâna pe dânsul.

Cum veni noaptea, cerbul începu să cânte un cântec de jale. Doamna Chiralina se prefăcu că doarme și, când veni Făt-Frumos să o sărute, îl strânse în brațe și-i zise:

— D-acum înainte nu vei mai scăpa, că mult am dorit să te dobândesc.

Ei se giugiuliră ca niște porumbei până îi apucă ziua; iar când fu pe la prânz, veni împăratul și cu fiul bucătăresei, ca să-i dea cerbul. Doamna Chiralina începu să plângă și nu vrea nicidecum să se despartă de cerb, dar fiul bucătăresei îi zise încetinel:

— Cere de la împăratul voie să petreci cerbul până afară din oraș, căci acolo ne așteaptă o căruță cu doisprezece cai de foc, în care o să ne suim cu toții și o să ne ducem la împărăția lui Făt-Frumos, iubitul tău.

Doamna Chiralina ceru și dobândi de la împăratul această voie și petrecu pe cerb cu mare alai până afară din oraș; atunci Afin lovi cerbul de trei ori în burtă și îndată se făcu dintr-însul o căruță cu doisprezece cai de foc; apoi luând pe doamna Chiralina c-o mână și pe Dafin cu alta, sări într-însa și se făcură nevăzuți. Și după ce umblară zi de vară până-n seară, ca cuvântul de poveste ce d-acilea încolo se gătește, ieșiră pe târâmul celălalt și ajunseră în țara lor.

Împăratul, cum primi știre despre sosirea fiului său, îi ieși înainte cu mulțime de oști, apoi îl însoți cu doamna Chiralina și făcu nuntă împărătească, care ținuu trei zile și trei nopți.

Într-o zi, doamna Chiralina ședea la fereastra palatului și se uita la drum, când iaca un ovrei cu cămăși de vânzare. Doamna Chiralina îl chemă sus și luă două cămăși mai subțiri decât pânza păianjenului și se îmbracă cu una dintr-însele. Nu trecu mult și se bolnăvi atât de greu, încât ajunse pe mâna morții.

Afin află de boala împărătesei și intră pe la miezul nopții în odaia unde dormea ea; apoi o stropi peste tot cu lacrimi de turturică și ieși afară. Dar strejarii de la ușă se duseră la Dafin împărat și-l pârău că l-a văzut sărutând pe împărăteasa.

Împăratul, cum auzi, se făcu foc de mânie și porunci să taie capul lui Afin. Dar când ajunse la locul de pierzare, Afin zise împăratului:

— Mulți ani să-ți dea Dumnezeu, împărate; pentru toată frăția și dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toți boierii cei mari ai împărăției, că am să spui înaintea lor un mare cuvânt, și apoi vei porunci să-mi taie capul.

Împăratul porunci să se adune divanul împărătesc, în care să fie de față și doamna Chiralina; și aducând pe Afin îi zise:

— Spune, nelegiuitule, aceea ce ai de spus!

Atunci Afin începu așa:

— A fost odată un fecior de împărat, care prinse dragoste asupra unei fete de împărat de pe tărâmul celălalt și fiindcă nu putea să trăiască fără dânsa, a plecat împreună cu fratele său de cruce ca, ori s-o găsească, ori să-și răpuie capul prin pustii. După ce umblară lumea în cruciș și curmeziș, ajunseră la muma Crivățului și o rugară să le spuie drumul care ducea la fata de împărat după care plecaseră ei. Muma Crivățului îi trimise la muma Vântului de primăvară, care îi găzdui și le făgădui să întrebe pe fiul său. Ea s-a ținut de vorbă căci, cum a venit fiul său, l-a întrebat și el a început să spuie așa: împărăția doamnei Chiralina este departe de ei cale de zece ani; dar această cale se poate face într-o clipeală de ochi, dacă s-o

